

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MENTOR

Udkommer den 1. og 15. i hver Maaened under Redaktion af
Hans Fr. Petersen og koster 10 Øre pr. Nr.

Nr. 4

1. April 1915.

1. Aarg.

VINTERGÆKKEN

Jeg fandt den i Morges i min Have — udsprungen for nogen anden — dens fine lille Stilk stod og sitrede, og Hovedet hang saa sørgmodigt. Rundt omkring den stod de sorte, nøgne Træstammer, fugtige af den Væde, der opfyldte Luften. Et tyndt Lag Sne, som de spæde Solstraaler endnu ikke havde faaet Bugt med, laa i stille Døds-kamp.

Den optrampede Jord i Gangene stod med store Pytter og Vand i alle Fodsporene. Paa Plænerne spirede det nye, fine Græs som Dunene paa Ynglingens Hage.

Krokus stod indpakkede i deres bastagtige Kaaber, saa hvis jeg ikke i Forvejen kendte deres blaa og hvide Kjoler, vilde jeg næppe have anet deres Eksistens. Eranthis havde endnu ikke udfoldet sin Krave, og Anemonerne slumrede

blidt nede i den lerede Jord, der begærligt sugede Kraft og Næring til sig, for atter at give det til det spirende grønne, der svulmede under Høibladenes Hylstre.

Føraarsvinden kom farende, og de grønne Blade fra sidste Sommer — nu brunt vissent Løv, der laa skærmende om den lille Blomst — blev revet med af Begjstring og dansede Galop ned ad Vejene til Læstedet bag det mosgroede Gærde, saa Vintergækken stod ubeskyttet og for første Gang saa den store Verden, som den aldrig havde kendt. Dens lille Klokke rystede. Vintergækken havde i sin Barndom drømt om Solskin og atter Solskin, og nu stod den her i den klamme Morgen helt alene — ingen at trøste sig med, ingen at betro sine Sorger til; da hørte jeg i den sørg-

modige Tavshed, en Kvidren og Fløjten. Det var Stæren.

Den sad paa Grenen oven over, iført sin smukke, glinsende Fjerdragt, dog dens ene Vinge var noget forpjusket.

Fuglen var ogsaa kommet for tidligt. Den rystede sine Fjer, skuttede sig og hoppede rundt paa Grenen, fløjtede lidt for at glemme; og Vintergækken, der stod med bøjet Hoved, saa den spejle sig i Vandpytten og tænkte: „Gid den saa mig. Vi har begge drømt om Sol og Vaar; maaske den ved at se mig, og jeg ved at se den kunde drømme os tilbage til før, da vi var lykkelige i Haabet!“ Men det hørte Stæren ikke, den fløj bort, hvorhen ved jeg ikke. Og Vintergækken? ja, den bøjede jeg mig ned efter og kyskede — nu har jeg den her. Ak, Vintergæk, gid man kunde synge — og glemme.

J l

Foraarstanker.

Ih, hvor Solen skinner
Lyst og varmt fra Sky.
Snart al Sneen svinder
Bort fra Land og By.

Vaarens milde Kræfter
Bryder Baand og Bast;
Det vi længes efter
Nærmer sig med Hast. —

Skoven langsomt bliver
Af sin Dvale vakt;
Springer saa med Iver
I sin grønne Dragt.

Og med Farver mange
Paa den nøgne Jord,
Vil der snarligt prange
Foraarsblomsterflor. —

Over alting breder
Sig et grønligt Skær;
Man paa alle Steder
Skimter Vaarens Færd;

Fra de stille Skove
Ud til sandet Strand,
Hvor den dybblaa Vove
Ruller ind mod Land.

Medens Fugleskarer,
Som i tusindvis
Gennem Luften farer,
Jubler Vaarens Pris.

S v. E y. S t.

En engelsk Kostskole under Krigen.

(Slut.)

Hele Livet paa Eton, fortæller en anden, er mere nøgternt og ihærdigt end før. Selv de mindste Drengene tager mere alvorligt paa Tingene; der er færre Forsyndelser og større Flid. De store Fodboldkampe maa vige Pladsen for Eksercits, Felttjeneste og Øvelser sammen med Soldaterne eller de

frivillige Korps fra andre Skoler. At der i Lobet af meget kort Tid blev samlet 600 Pund Sterling ind til de nødlidende, og Drengene at deres Lommepege næsten gav 100 Pund til Klæder og Bøger for nogle belgiske Drengene, der var taget i Huset hos Lærerne, viser, at der var den rigtige Aand i Kostskolerne, der kan ligge i Dvale i de gode Tider, men viser sin Livskraft, naar først Spillet er gaaende.

Efterskolens Betydning.

I de fleste Lande er der jo nu indført Skoletvang, saa denne undgaar man heller ikke i Slesvig. Befolkningen kan ikke lade sine Børn slippe udenom den projsiske Statsskole, idet der ikke findes private danske Skoler dernede, skønt der dog var Brug for saa mange. Fra 1. April 1889 skulde der efter Forordningen af 18. Dec. 1888 indføres udelukkende tysk Undervisning i alle Nordslesvigs Skoler med Undtagelse af nogle faa ugentlige Timers frivillig Undervisning i Religion paa Landet.

Da Børnene altsaa ingen videre Undervisning fik i Dansk, udenfor Hjemmet, indsaa man, at det var nødvendigt, at der blev gjort noget alvorligt for, at de unge kunde faa nogen Vejledning i deres

eget Modersmaal og nogen Næring for deres eget Folkeliv, saa snart de forlod den preussiske Skole.

Der var imidlertid blevet oprettet en Række Efterskoler langs Grænsen med det Formaal for Øje at give unge Sønderjyder af begge Køn, der indtil Konfirmationen havde besøgt den preussiske Landsby- eller Borgerskole, en videregaaende Undervisning i almindelige Fag, som Regning, Fysik, Skrivning, Botanik, Geografi og Sundhedsære, men først og fremmest for at give de unge et Indblik i dansk Sprog, Historie og Litteratur. Skolen skulde intet Aag være, men fremme Kammeratforholdet blandt Eleverne og ved Sang og Gymnastik osv. gøre dem i Stand til at deltage ogsaa i Undervisningen med Liv og Lyst. At Skolerne har opnaaet, hvad de vilde, viser bedst den Kendsgerning, at de unge regner Efterskoletiden til de lyseste Øjeblikke i deres Liv. — Man maa ikke forveksle en Efterskole med en Højskole. Højskolen er for lidt ældre Elever og er jo nærmest at betragte som en Skole for Livet.

Men Smaafolk mægtede ikke ved egen Hjælp at sende deres Børn og unge til Efterskoler og Højskoler i Kongeriget, og derfor maatte de støttes. Derfor er det, Skoleforeningen blev oprettet, som

er den største af de nationale Foreninger i Sønderjylland med et Medlemstal, der 1913 talte over 10,000, og som har hjulpet omkring 6000 Elever paa danske Skoler.

Den danske Digter C. Hostrup udtrykker disse Skolers Betydning i følgende Ord:

For Fædrenes Minde vi rejse her
vel ingen Højsal, nej, blot en Hytte,
men dog vil det møde med Skjold

Sværd

og slaa til Lyd, saa de unge lytte
og Sangen stemme,
som gik ad Glemme,

saa Sønnen stolt kan sig føle hjem-
me

paa Fædres Jord.

H. F. P.

Det gamle, der nu er borte.

(Forts.)

I sidste Nummer omtalte jeg Vesterport, som sikkert er den interessanteste af de 4 Porte, vi i sin Tid havde i vor By; jeg vil saa i dette Nummer omtale Voldene, som enhver Bybebøer i hvert Fald kender af Navn. — Hvorledes de ældste Befæstningsværker har set ud, ved man meget lidt om, maaské har der været nogle

Mure ved Stranden i Nærheden af Nicolai Kirke; thi Saxo Grammaticus omtaler udtrykkeligt, at de vendiske Sørøveres afhuggede Hoveder anbragtes paa Byens Mure til Skræk og Advarsel. Da nu Absalon var kommet i Besiddelse af „Havn“ og havde anlagt sin Borg, der vel nærmest maa tænkes som et solidt muret Taarn, vendte han sin Opmærksomhed mod Byens Befæstning. De første Befæstninger var imidlertid meget daarlige, og først i Slutningen af det 13. Aarhundrede blev det klart for Byens Børgere, at Fæstningsværkerne var for svage. Man besluttede da at anlægge rigtige Volde med Grave og nogle Taarne. Paa et gammelt Kort, hvorpaa Fæstningsanlæg findes, ser man, at Kalvebodstrand har strakt sig saa langt op som til det Sted, hvor nu Vartov ligger. Medens Køerne i vore Dage spadserer omkring i adskillige af vore Provinsbyers Gader, var det navnlig Svinene, der den Gang deltog i Københavns Færdselsliv. Dette fandt man sig til Nød i, derimod skred Offentligheden ind, naar Svinene gav sig til at rode i Voldene. Jeg vil nu i al Korthed fortælle om Voldenes fredelige Formaal, da deres Formaal under Fjendens Angreb vil føre mig ind paa for meget. I forbigaende vil jeg bemærke, at det første danske Bajerkøl blev

lagret i Volden. Kaptajn J. C. Jacobsen havde nemlig, inden han fik anlagt „Gamle Carlsberg“, til sit nye Øl faaet Ministeriets Tilladelse til at indrette sig en Lagerkælder i Volden af Mangel paa Plads inde i Byen.

Som Tiderne gik, blev Volden en yndet Promenade, og som bekendt skulde alle Københavnerne paa Volden „med Perle“ Store Bededagsaften. Store Bededagsaften 1873 var egentlig den sidste af disse folkelige Festaftener, at Promenaden havde den gamle Karakter. Efterhaanden som Byen voksede, blev der sløjft mere og mere af Voldene. Kaalund siger om Voldenes Neddriven følgende:

Det gør mig ondt for de Skove
af Siv,
som dernede suse,
det gør mig ondt for det Fugleliv,
som Buskene huse,
for de grønne Skrænter, de prægtige Træer
og de stille Bænke
og de gammeldags Folk, som hvilede der
og holdt af at tænke;
for de jublende Smaa, som deroppe sprang
i Paradisspillet,
for de fattige Stakler, hvis Frihedstrang
blev deroppe stillet,

for den Syge, som med den blege Kind
søgte bort fra Vrimslen
for at aande en Smule Livsluft
ind
lidt nærmere Himlen!

Der dannede sig Forstæder, Voldene laa imellem, og Folk begyndte at snakke om, at de laa i Vejen, og snart fandt man det ganske nødvendigt at sløjfe dem for at lette Færdselsforbindelsen med Forstæderne. Men dette var sikkert ikke nødvendigt; thi en By som f. Eks. Nürnberg, har tjent Masser af Penge paa at bevare det gamle og har alligevel god Forbindelse med sine nye Kvarterer. Nu har vi kun Christianshavns Vold tilbage; af de andre Volde har vi kun Minderne, og mit Formaal med denne Artikel har været at opfriske Mindet om det gamle, som nu er borte. Egentlig vilde jeg slutte min Artikel denne Gang; men efter Tilskyndelse af Hr. H. Lund vil jeg i næste Nummer fortælle om det gamle Torv „Lappetorvet“ (det nuværende Vandkunsten) og dermed slutte. (Forts.)

A. M. (Ramses II.)

Skolebal.

Ved Morgensangen sidste Mandag omtalte Rektor de to indsendte Artikler om Skolebal, som „Mentor“ med Rektors Samtykke har optaget. — Rektor sagde omtrent følgende: Hvis den første Indsender med sin Sætning om, at der ikke er „Grund til at se pessimistisk paa Sagerne“ vilde forsikre os, at det nok skulde gaa godt altsammen, saa maatte han enten være en meget stor Politiker, der kunde se klarere ind i Fremtiden end vi andre, eller ogsaa talte han temmelig letsindigt. Derfor vilde Rektor ogsaa hellere blot tillægge hans Ord den Mening, at selv i alvorlige Tider var det godt at bevare sit Humør friskt og sit Sind muntert, — og det kunde han have Ret i. Men dette betød ikke, at saa var det ogsaa rigtigt at holde Skolebal. — Den anden Indsender havde Ret, naar han fremhævede, at de alvorlige Begivenheder er os selv lige inde paa Livet; og ingen af os ved, om de ikke kommer nærmere. — Vi vil godt bevare vort Humør friskt; — men de glade Fester sømmer det sig at gemme til bedre Tider. Derfor holdes der ikke Skolebal i Aar.

Nattearbejde.

Naar de fleste Folk kommer ind paa det Spørgsmaal, om man bør arbejde om Natten, er de straks rede til at forkaste Nattearbejde som et Arbejde, der, da det kræver Menneskets uundværlige Søvn, virker skadeligt paa det paagældende Menneske, der fortrinsvis arbejder om Natten. Selv om Folk deri for det meste har Ret, har de dog ingen Ret til at forkaste Nattearbejde uden først at have undersøgt Arbejdets Beskaffenhed. Som Bevis herfor anfører vi nogle Eksempler.

Ingen af dem, der arbejder, naar Byen sover, nyder større Gavn af Nattens Fred end de, der sidder bøjet over Bogen — over andres Bøger, eller over Bøger, de skriver i Lampelyset. — Da Henrik Ibsen saa sit første Drama paa Scenen, opdagede han, at det havde den Fejl, at det meste af det foregik om Natten. Digteren følte sig overbevist om, at det kom derfor af, at han som ung Farmaceut havde siddet oppe og skrevet det, efter at han om Aftenen var færdig med sit Dagværk bag Apotekets Disk. Men det er sikkert kun sjældent, Nattearbejdet har haft den Indflydelse paa Bøgerne som paa nævnte Drama.

För hvor mange tykke Bind, fyldte med Viden, Erfaring, Poesi, er ikke blevet læst i Nattens Stilhed, læst, saa at Indholdet aldrig glemtes?

En Beundrer af Shakespeare lærte hans „Stormen“ udenad, saaledes at han til enhver Tid kunde rejse sig og fremsige Værkets fem Akter. Det var den svenske Skuespiller August Lindberg.

Da han blev spurgt, hvor og hvornaar han — som havde hele sin Dag og alle sine Aftener optaget af andet Arbejde — havde kunnet faa Ro til denne Taalmodighedsbedrift, svarede han:

— Om Natten, naar de smaa Børn sov og hele Huset var stille; og om Sommeren paa Landet i de store Skove, hvor ingen Lyd trængte ind.

Alle de, der har et aandeligt Arbejde, vil kunne svare det samme:

— Om Natten.

Den stille Nat har givet dem deres bedste Arbejdstimer; og har de ikke til Afveksling haft nogen Sommer paa Landet, hvor de har kunnet finde Fred til Arbejdet, saa har Natten ogsaa været den dybe, mørke Skov for dem, hvor ingen Støj brød forstyrrende ind i deres Tænkning.

Videnskabsmanden, der ser tilbage paa sine Studieaar, mindes ligesaa mange Arbejdsnætter som Dage, og maaske er han Nætter-

ne mere taknemmelig end Dage. Forfatteren husker godt, at han skrev de bedste Sider af sine Bøger om Natten. Og de Artikler, Journalisten betragter som sin vigtigste Indsats i Tidens Udvikling, blev ofte til, medens Tanken om, at det snart var Morgen, saa Bladet skulde i Trykken, gav hans Arbejde en feberagtig Højspænding.

(Fortsættes.)

Vor Frue Boglade

anbefaler sit velforsynede Lager af
udenlandsk Litteratur
Skolebøger og underholdende Værker
Tlf. 9612 **Nørregade 13** Tlf 9612

Undervisning i Tysk

tilbydes til en billig Pris. Man henvende sig til dette Blads Ekspedition.

Den bedste
Guldfyldepen
 er
MINERVA
 — Pris fra 2 til 20 Kr. —
 Vilhelm Priors kgl. Hofboghandel
 Købmagergade 52.

Skolens Boghandel

Johs. Marckers Boghandel

Papir og Tegneartikler

Kollegiehefter

Kvart, 72 Side:	0.15
Oktav, 96 „	0.10

1. Kl. Etablissement
for Festiviteter og Selskaber
paa indtil 400 Kuverts.

Eleg. Lokaler. Udmærk. Køkken
Rimelige Priser.

C. F. HOLBECH

Fodbold- og Tennisdragter :::::
Tennissko og Fodboldstøvler :::::
Reglementerede Gymnastikdragter
og Gymnastiksko.

POUL HOLM
SILKEGADE 11

Tand Klinikken

Blaagaardsgade 29 A. Mezz.

— Telefon Nora 1307 y —

Al moderne Tandbehandl.

udføres med betryggende Garanti og

— billige Priser —

„Mentor“'s Abonnenter faar
ved Behandling 10 pCt. Rabat
Konsultation 10—4 og 6—7.

M. Ritzau-Olsen.

LEHMANN & STAGE

Telefon 5130. Løvstræde 8.

**Dansk og fremmed
Litteratur
i stort Udvalg.**

Subskription modtages
paa alle danske og fremmede
Ugeblade og Tidsskrifter.

Redaktion: Carl Bernhardsvej 7, 4. tv. — — Ekspedition: Citygade 23 (Holbech) Telf. 2023

Aage Hansen — Nørregade 46